

Югозападен университет „Неофит Рилски“

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Елка Дограмаджиева
СУ „Св. Климент Охридски“, катедра „География на туризма“
член на научното жури, определено със Заповед РД 759 от 28. 05. 2020 г.
на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“

Относно дисертационен труд на тема:

„Митът за земния рай в туризма. Социо-културни и антропологически аспекти“

с автор Ива Иванова, представен за присъждане на
образователна и научна степен „Доктор“

по професионално направление 3.1 Социология, антропология и науки за културата
Югозападен университет „Неофит Рилски“,
Факултет по изкуствата, катедра „Културология“

Данни за дисертанта:

Ива Иванова има придобита бакалавърска степен по специалност „Културология“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“ (2007-2011), както и магистърска степен по „Културно наследство и културен туризъм“ (2011-2013) от същия университет.

От 11.02.2014 г. до 10.02.2020 (с прекъсване по майчинство) тя е редовен докторант по Теория и история на културата в катедра „Културология“ на ЮЗУ „Неофит Рилски“. През периода на докторантурата Ива Иванова е била стипендиант по програма „Еразъм+“ в Университет за приложни науки – HUMAK, Финландия, където е преминала успешно обучение по културен мениджмънт на английски език с пълна 5-месечна стипендия, присъдена след проведен конкурс.

От септември 2014 г. до февруари 2017 г. Ива Иванова е била хоноруван асистент към катедра „Културология“ на ЮЗУ „Неофит Рилски“. За активната ѝ изследователска дейност може да се съди по участието ѝ в голям брой международни, национални и регионални научни форуми, конференции, семинари и научноизследователски експедиции. Особено впечатление прави присъдената ѝ награда на Съюза на учените в България за най-добра публикация за 2014 г. в рамките на Конкурс за млади учени.

Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд обхваща 157 страници основен текст, библиография с общо 148 източника (28 на български и 120 на английски език), както и две приложения с богат снимков материал и неговото описание, разположени на 49 страници. Съдържанието е подходящо структурирано във въведение, три глави и заключение.

Авторефератът е в обем 22 страници и отразява стегнато и адекватно съдържанието на дисертационния труд.

Във връзка с дисертацията Ива Иванова има шест научни публикации, което съществено надвишава необходимия минимум за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

Актуалност на темата. Избраната тема е актуална, интригуваща и нетипична за изследванията на туризма у нас. Тя дава възможност на авторката да проследи в културологична перспектива развитието на важни съвременни тенденции в туристическата индустрия, да представи интересен поглед към туристическите атракции, туристическите преживявания и възприятията на туристите през призмата на модерното и пост-модерното в общественото развитие и съвременната култура, както и да проблематизира в дълбочина значимия (и често едностранчиво разглеждан) въпрос за автентичността в туризма.

Обектът и предметът на изследването са изрично дефинирани във въведението, Формулировката им е удачна, макар че би могла да бъде по-детайлна. За обект правилно са посочени тематичните паркове, разглеждани като сегмент от туристическата индустрия, чието развитие е отчетливо свързано с пост-модерния туризъм. Все пак, би следвало да се акцентира върху замъка „Влюбен във вятъра“ в с. Равадиново, като специфичен обект на собственото проучване, на който е отделено специално място в дисертационния труд. При представянето на предмета би следвало да се уточни, че митът за земния рай е изследван в контекста на „западното“ туристическо въображение. В допълнение към обекта и предмета, във въведението са формулирани две изходни тези (хипотези), които очертават съдържателната рамка на изследването и се потвърждават в хода на анализа и в заключението.

Цел и задачи на дисертационния труд. Целта е ясно формулирана, убедително аргументирана и добре обвързана с предмета на изследването, както и с поставените задачи. Броят на задачите е доста голям (9), но те са добре формулирани и логично подредени, а последователното им изпълнение е довело до пълнота на съдържанието и постигане на целта.

Методологията е представена твърде лаконично, без да се навлиза в дълбочината на изследователския процес. Приложените подходи са подходящо подбрани и добре изяснени, но използваните източници са само бегло изброени, а конкретните методи за набиране, анализ и синтез на информацията изобщо не са разгледани. При представянето на методологията не са посочени ограниченията на работата, но този дефицит е запълнен в заключението, където в отделна точка са изведени ограничения и насоки за бъдещи изследвания.

Структурата на дисертационния труд е логична, добре аргументирана и балансирана. Последователно, многоаспектно и задълбочено са изяснени основните понятия, които формират теоретичния фундамент на осъщественото собствено изследване. Добро впечатление правят изведените връзки между отделните глави и раздели, които осветляват вътрешната логика на текста и улесняват неговото възприемане от началото до края.

Анализът е основан на познаване и осмисляне на голям брой умело подбрани източници, които обхващат широк кръг от теми и дълъг период на изследователска работа в интердисциплинарното поле на философията, психологията, културологията, антропологията и туризма, и са сред най-добрите образци на световната научна литература в сферата на преживяванията и туристическата мотивация. Изследванията на български учени, работили по темата в теоретичен и практико-приложен аспект, също са адекватно отразени.

Освен умения за систематизиране на голяма по обем информация, Ива Иванова показва и способности за критичен анализ и самостоятелно мислене. Тези способности са особено силно проявени в последната част на работата, където се анализират визуалните и словесните елементи, използвани при изграждането и туристическото представяне на един от най-нашумелите, най-оспорваните, но и най-посещаваните

туристически обекти у нас през последните години – замъка „Влюбен във вятъра“ в с. Равадиново.

Научни резултати и приноси

Въз основа на проведеното изследване са направени удачни и добре аргументирани изводи, като е посочена и приложната стойност на резултатите в сферата на туристическия маркетинг и реклама. Същевременно, в контекста на разгледаните казуси удачно е поставен въпросът за приемливите граници и етиката в развитието, управлението и маркетинга на туристическите атракции.

В автореферата са посочени пет научни приноса на дисертационния труд, първият от които би могъл да отпадне, тъй като се съдържа в следващите. Останалите четири приноса са добре формулирани и отговарят на реално свършената работа и достиженията на автора.

Критични бележки

Наред с безспорните достойнства, в работата се откриват някои слабости, по-важните от които са следните:

1. Въведението е прекалено дълго, а детайлното представяне на структурата на работата в него е до голяма степен излишно и дублира значителни по обем текстове в отделните глави. За сметка на това, методологията на проучването би трябвало да е разгледана по-разгърнато.
2. При така подготвеното дълго въведение, встъпителната част към всяка от главите би могла да отпадне или да се съкрати значително. Формулираните цели и изследователски въпроси към всяка от главите би следвало да се отнесат към методологията в началото.
3. Личното ми мнение е, че „изваждането“ на снимковия материал в приложение не е особено удачно, защото се нарушава непосредствената връзка с анализа (каквато беше налице във варианта, представен за вътрешна защита), а добре подбраният илюстративен материал губи от своята убедителност.
4. Някои източници, цитирани в текста, не са посочени в списъка на библиографията (напр. Chronis, 2012; Болц, 2002).

Към докторантката имам следните разширяващи и уточняващи въпроси:

1. Вие лично харесвате ли замъка в с. Равадиново? Считате ли го за „добра практика“ в туризма? Има ли нужда туризмът у нас от (още) такива обекти?
2. Какво е мястото на културно-историческото наследство в развитието на постмодерния туризъм като индустрия на преживяванията? Има ли допирни точки между комерсиализацията на КИН и създаването на хиперреалност?
3. Как оценявате ефектите от реализираните през последните години проекти за развитие на туристически атракции в България (финансирани от ЕС) в контекста на концепцията за постмодерния туризъм и икономиката на преживяванията?

Заклучение

В заключение считам, че дисертационният труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на Правилника за неговото приложение, както и на изискванията на Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски“. Той съдържа оригинални приноси и доказва наличието на теоретични знания и способности на докторантката за осъществяване на самостоятелни научни изследвания. Това ми дава основание с

убеденост да предложи на уважаемото научно жури да присъди на **Ива Иванова** образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Теория и история на културата“ в професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки.

07. 07. 2020 г.

Член на научното жури:

Доц. д-р Елка Дограмаджиева

